

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 26/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om stöd för nyskiften och lag om ändring av fastighetsbildningslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 oktober 2014 regeringens proposition med förslag till lag om stöd för nyskiften och lag om ändring av fastighetsbildningslagen (RP 193/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Leo Olkkonen och direktör Raimo Vajavaara, jord- och skogsbruksministeriet

- direktör Timo Potka, Lantmäteriverket
- lantmäteriråd Markku Markkula och överdirektör Erkki Räsänen, Lantmäteriverket
- jurist Vesa Malila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- finansministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

PROPOSITIONEN

I proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om stöd för nyskiften. Lagen ska tillämpas på stöd som betalas med statens medel för åtgärder som har utförts i samband med nyskifte. Den gällande lagen om stöd för nyskiften föreslås bli upphävd. Bestämmelserna om nyskifte i fastighetsbildningslagen föreslås samtidigt bli ändrade till den del det behövs.

Nivån på det statliga stödet ska anpassas till de krav som förändringarna i jord- och skogsbruksproduktionens verksamhetsmiljö och produktionsverksamhet ställer. Avsikten är att inte längre betala stöd till fullt belopp för fastighetsförrättningsavgiften vid nyskifte och att minska

det statliga stödet för anpassningsåtgärder som vidtas i samband med en nyskiftesförrättning. När det gäller nyskiften som blir anhängiga efter ingången av 2015 kan den slutliga utgiften för staten uppgå till högst 50 procent av kostnaderna för lokala anpassningsåtgärder vid nyskifte och till högst 75 procent av fastighetsförrättningsavgiften vid nyskifte.

I propositionen föreslås det också att beslutsfattandet i dessa ärenden överförs från jord- och skogsbruksministeriet till Lantmäteriverket.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet konstaterar att det är Lantmäteriverket som under ledning av jord- och skogsbruksministeriet svarar för nyskiftesverksamheten. I Finland har man från så tidigt som mitten av 1800-talet bedrivit statsstödd ägoreglering i form av nyskifte för att förbättra verksamhetsförutsättningarna för jord- och skogsbruket. Förutom den splittrade fastighetsstrukturen har även faktorer som hör ihop med förändringar i folkmängden, ekonomin, näringsstrukturen, markanvändningen, odlingstekniken och beskattningen påverkat ägoregleringen. Genom nyskiften enligt fastighetsbildningslagen (554/1995), nedan FBL, kan man minska de olägenheter för det jord- och skogsbruk som bedrivs i dag som beror på oändamålsenlig fastighetsindelning, eller de olägenheter för användningen av fastigheterna som beror på byggandet av ny infrastruktur eller inrättandet av skyddsområden. Traditionella nyskiften brukar gälla sådana jord- och skogsbruksområden där fastighetsindelningen och fastighetsstommen är dåliga med tanke på jord- och skogsbruk. Genom projektnyskifte främjas genomförandet av infraprojekt och skyddsområden genom en anpassning av fastighetsstrukturen.

Den gällande lagen om stöd för nyskiften (24/1981), nedan stödlagen, grundar sig till stor del på lagen om understöd av statsmedel för lantmäteriförrättningar (42/1960), som gällde före den. Stöd kan beviljas för nyskiftesverksamhet bland annat om förrättningen är viktig med tanke på allmänt intresse och om delägarnas allmänna ekonomiska ställning kräver det. Nyskiften som gäller åker- och skogsägor finansieras i förrättningssskedet helt med statliga medel. Den del av kostnaderna för nyskiftet som kvarstår som slutlig utgift för staten utgör statligt stöd av bidragsnatur till skiftesdelägarna. Den del av kostnaderna för de anpassningsåtgärder som vidtagits i samband med nyskiftesförrättningen som inte kvarstår som slutlig utgift för staten utgör ett lån som sakägarna ska betala tillbaka till staten.

Enligt utredning till utskottet har reglerna för statligt stöd till jord- och skogsbruksområdet ändrats från den 1 juli 2014. De stödsystem som baserar sig på den gällande stödlagen, stöd för administrativa kostnader och stöd för anpassningsåtgärder som vidtas i samband med en nyskiftesförrättning har anmälts på basis av förordningen om gruppundantag för jordbruksområdet (EG) nr 1857/2006, nedan gruppundantagsförordningen. Enligt övergångsbestämmelsen i artikel 23 i den tidigare gruppundantagsförordningen kunde stödsystem för vilka undantag gällde fortsätta i högst sex månader efter det att förordningen hade upphört att gälla. Det här innebär att den nationella lagen om stöd för nyskiften måste ändras senast den 31 december 2014 för att motsvara den nya gruppundantagsförordningen (EU) nr 702/2014 och det nya stödsystemet anmälas antingen med stöd av den nya gruppundantagsförordningen eller enligt riktlinjerna för statligt stöd till jord- och skogsbruket. Om så inte sker ändras det stöd som baserar sig på det stödsystem som framgår av stödlagen från den 1 januari 2015 till ett stöd som strider mot EU-bestämmelserna om statligt stöd. I fråga om stöd i strid med bestämmelserna gäller det verkställighetsförbud som avses i artikel 3 i den så kallade genomförandeförordningen (EG) nr 659/1999.

I propositionsmotiven framhålls det att nyskiftenas karaktär har förändrats på grund av kraven i fråga om lönsamheten i gårdsbruket och produktionens konkurrenskraft så att nyskiftena alltmer utgår från lantbruksföretagarnas behov och så att de gäller mindre områden än tidigare, även om de i regel gäller alla markägare i förrättningsområdet. Genomsnittsstorleken på förrättningsområdena har också minskat från att som mest ha utgjorts av nyskiften som omfattade hela kommuner till cirka 1 000 hektar.

Det är även i fortsättningen motiverat att staten deltar i att täcka kostnaderna för nyskiften menar utskottet, eftersom den rådande fastighetsstrukturen är en följd av den styrning som samhället under århundraden har utövat genom jordskifteslagstiftningen. Utskottet understry-

ker vidare att målet med propositionen är att styra användningen av statliga medel vid nyskiften så att man uppnår ett så stort mervärde som möjligt genom de åtgärder som genomförs med stöd av anslag.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen med anmärkningarna ovan och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

1. lakiehdotus

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafens 2 mom. föreslås det att lagen inte ska tillämpas på stöd för förrättningskostnaderna för sådana projektnyskiften som avses i 67 § 4 mom. i fastighetsbildningslagen (554/1995) eller för kostnaderna för åtgärder som har utförts i samband med dem. Med hjälp av projektnyskiften undanröjer eller minskar man genom ägoreglering sådana olägenheter för nyttjandet av fastigheterna som orsakas av att det genomförs projekt med landsvägar, järnvägar, kraftledningslinjer, flygfält, naturskyddsområden eller andra motsvarande projekt.

Enligt utredning till utskottet är det tidvis motiverat att genomföra projektnyskiften och åke-rägoregleringar samtidigt. Då uppkommer, utöver administrativa kostnader för det egentliga projektnyskiftet, även ägoregleringskostnader inte bara för betalaren utan också för markägaren. I utredningen har det ansetts viktigt att stödet också gäller projektnyskiften. Utskottet föreslår att 2 mom. utgår.

8 §. Nivån på stödet. Utskottet konstaterar att enligt gällande lag har förrättningskostnader (s.k. administrativa kostnader) som föranleds av nyskiftesförrättningar och som tas ut som fastighetsförrättningsavgifter kunnat läggas staten till last fullt ut. I praktiken har ca 80 procent av fastighetsförrättningsavgifterna för nyskiften inte tagits ut. Regeringen föreslår i 1 mom. att av fastighetsförrättningsavgiften får högst 75 pro-

cent bli en slutlig utgift för staten som stöd för administrativa kostnader.

Enligt gällande lag har stödet för anpassningsåtgärder i samband med nyskiften kunnat uppgå till högst 75 procent för lokala åtgärder och högst 50 procent för icke-lokala åtgärder. I verkligheten har stödet för lokala åtgärder legat på cirka 55 procent. Beloppet av icke-lokala investeringsstöd har minskat de senaste åren. Det icke-lokala investeringsstöd som anmälades till kommissionen 2013 uppgick totalt till 24 400 euro. I propositionen föreslås det att i enlighet med 2 mom. ska det med statens medel i samband med nyskiftesförrättningar såsom anpassningsåtgärder endast kunna göras lokala väg- och torrlägningsarbeten och att av de kostnader som uppkommer på grund av dem högst 50 procent kan bli en slutlig utgift för staten som investeringsstöd.

Utskottet finner det motiverat att betala stöd för fastighetsförrättningsavgifter eftersom den rådande fastighetsstrukturen med sina vägnät och torrlägningsnätverk åtminstone delvis är ett resultat av äldre lagstiftning. Eftersom fastighetsförrättningsavgiften vid nyskifte till stor del består av planering av fastighetsstrukturen och fastighetsstommen (uppgörande av nyskiftesplan) kan hela avgiften för en sådan fastighetsförrättning inte läggas på sakägarna. Utskottet tror dessutom att en kraftig sänkning av stödnivåerna rent generellt skulle minska intresset för nyskiften bland markägarna. Från stödtagarnas sida är dessutom fasta, i procent definierade stöd bäst, eftersom de är tydliga och rättvisa. Då slipper man dessutom reglera stödnivån genom förordning.

På grundval av det som sägs ovan föreslår utskottet att 1 och 2 mom. ändras så att i bägge momenten stryks ordet "högst", varvid stödnivån för alla projekt blir 75 procent av de administrativa kostnaderna och 50 procent av investeringsstödet. Utskottet föreslår samtidigt att 3 mom. slopas eftersom momentet förlorar sin betydelse.

Uttag av stödmottagarens andel. Utskottet konstaterar att uttaget av nyskiftesfordningar till staten sker i samarbete mellan Lantmäteriverket och Statskontoret så att verket tillställer

Statskontoret uttagsbeslutet, Enligt utredning till utskottet är avsikten att Statskontoret också i framtiden ska sköta indrivningen av de fordringar som med stöd av den nya lagen uppkommer för staten. Utskottet föreslår därför att det införs ett nytt 5 mom. i paragrafen om detta och att det nuvarande 5 mom. blir 6 mom.

13 §. Uttag av stödmottagarens andel. Utskottet konstaterar att uttaget av nyskiftesfordningar till staten sker i samarbete mellan Lantmäteriverket och Statskontoret så att verket tillställer Statskontoret uttagsbeslutet, Enligt utredning till utskottet är avsikten att Statskontoret också i framtiden ska sköta indrivningen av de fordringar som med stöd av den nya lagen uppkommer för staten. Utskottet föreslår därför att det införs ett nytt 5 mom. i paragrafen om detta och att det nuvarande 5 mom. blir 6 mom.

22 §. Ändringssökande. Enligt utredning till utskottet ligger bestämmelsen om ändringssökande inte i linje med justitieministeriets riktlinjer för lagstiftningsprojektet för en översyn av bestämmelserna om sökande av ändring i vissa förvaltningsärenden. Utskottet föreslår därför att paragrafen ändras så att det inte ska sökas omprövning av ett beslut om återkrav utan att ändring söks genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om stöd för nyskiften

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §
(Som i RP)

2 §

Tillämpningsområde

(1 mom. som i RP)
(2 mom. *utesl.*)

2 kap.

Beviljande av stöd

3—7 §
(Som i RP)

8 §

Nivån på stödet

Av fastighetsförrättningsavgiften förblir (*utesl.*) 75 procent en slutlig utgift för staten som stöd för administrativa kostnader.

Av kostnaderna för åtgärder som stöds förblir
(utesl.) 50 procent en slutlig utgift för staten som
investeringsstöd.
(3 mom. utesl.)

9 och 10 §
(Som i RP)

3 kap.

Betalning och uttag av kostnader för nyskif-
ten

11 och 12 §
(Som i RP)

13 §

Uttag av stödmottagarens andel

(1—4 mom. som i RP)

Statskontoret sköter uttaget av stöddagarens
andel jämte ränta. Om inte annat föreskrivs ned-
an ska härvid iakttas vad som i lagen om överfö-
ring av skötseln av lån och fordringar inom jord-
och skogsbruksministeriets förvaltningsområde
på Statskontoret (78/2007) föreskrivs om indriv-
ning av fordringar som gäller nyskiftesförrätt-
ningar. (Nytt 5 mom.)

(6 mom. som 5 mom. i RP)

14 och 15 §
(Som i RP)

4 kap.

Särskilda bestämmelser

16—21 §
(Som i RP)

22 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som Lantmäteriverket har
fattat med stöd av 21 § 2 mom. får sökas genom
besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt
som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen
(586/1996). Omprövning av andra beslut som
Lantmäteriverket har fattat med stöd av denna
lag får begäras hos Lantmäteriverket på det sätt
som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).
Ett beslut som meddelats med anledning av be-
gäran om omprövning får överklagas genom be-
svär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som
föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

(Utesl.) Förvaltningsdomstolens beslut får
överklagas genom besvär endast om högsta för-
valtningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

23 §
(Som i RP)

Helsingfors den 3 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf

Anne Kalmari /cent
Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /saml
Katja Taimela /sd

JsUB 26/2014 rd — RP 193/2014 rd

Tytti Tuppurainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.